

Znaczenie rozwoju kultury bezpieczeństwa dla prewencji wypadków i chorób zawodowych w zmieniającym się świecie pracy i życia

*Międzynarodowy Dzień Pamięci Ofiar Wypadków przy Pracy
i Chorób Zawodowych 2022 r.*

Andrzej Najmiec

**CENTRALNY INSTYTUT OCHRONY PRACY –
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY**

ŚWIATOWY DZIEŃ BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA W PRACY

Według szacunków globalnych każdego roku na skutek wypadków przy pracy i chorób zawodowych umiera 2,9 miliona osób, a co najmniej 402 miliony ulega wypadkom przy pracy nieskutkującym zgonem.

Choroby związane z pracą były odpowiedzialne za 81% wszystkich zgonów związanych z pracą, a zgony spowodowane urazami w miejscu pracy stanowiły pozostałe 19% zgonów związanych z pracą.

Szacuje się, że wypadki przy pracy i choroby zawodowe przyczyniają się do utraty 5,4% rocznego światowego produktu krajowego brutto (PKB).

Przyczyny wypadków przy pracy w Polsce

88% jest związanych z **organizacją pracy i kulturą bezpieczeństwa**.

61 % stanowią **nieprawidłowe zachowania pracownika**

Geneza terminu „kultura bezpieczeństwa”

Prawdopodobnie po raz pierwszy termin **kultura bezpieczeństwa** został zastosowany przez International Nuclear Safety Advisory Group (INSAG) po awarii elektrowni atomowej w Czarnobylu w 1986 roku

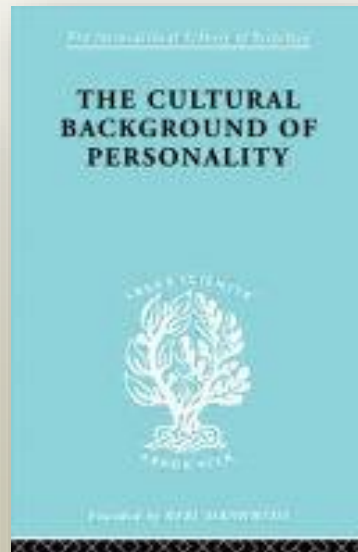
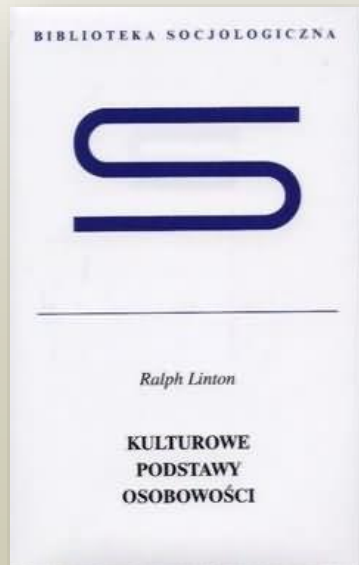
Źródła:

<https://www.tvp.info/53514185/katastrofa>

Twitter

Kultura stanowi dla członków każdego społeczeństwa niezbędny przewodnik we wszystkich sprawach życiowych, a wzory kulturowe określają pewne granice, w ramach których jest przyjmowana „normalność”.

Ralph Linton, 2000, Kulturowe podstawy osobowości

Źródło: https://books.google.pl/books/about/The_Cultural_Background_of_Personality.html?id=xjnPngEACAAJ&redir_esc=y

Źródło: <https://lubimyczytac.pl/ksiazka/77722/kulturowe-podstawy-osobowosci>

„Kultura bezpieczeństwa”

Rok	Definicja	Autor
1989	ustalone przekonania, normy, postawy , role oraz techniczne procedury odnoszące się do zminimalizowania ekspozycji pracowników, kierownictw, klientów oraz członków społeczności na warunki uważane za niebezpieczne lub szkodliwe”	Turner
1991	ludzkie pośrednictwo w powstawaniu wypadków i katastrof stanowiących wynik koincydencji wielu różnych przyczyn.	Pidgeon
1993	zbiór indywidualnych i grupowych wartości, postaw, kompetencji i wzorów zachowań , determinujących politykę oraz programy bhp w organizacji	Health and Safety Commision, UK
1997	zbiór indywidualnych i grupowych wartości, postaw, postrzegania, kompetencji i wzorców zachowań oraz stylu i jakości zarządzania bezpieczeństwem w tej organizacji	Health & Safety Executive, UK
2000	„ postawy ”, przekonania i poglądy podzielane przez grupę jako naturalne normy i wartości, które określają sposób działania i reagowania w odniesieniu do ryzyka i kontroli ryzyka	Hale
2000	produkt wielokrotnego ukierunkowania interakcji między osobami (psychicznie), pracą (zachowania) oraz organizacją (sytuacje)	Cooper
2000	zbiór psychologicznych, społecznych i organizacyjnych czynników uruchamiających lub podtrzymujących działania chroniące życie i zdrowie zarówno w pracy, jak i czynnościach pozazawodowych	Studenski

Poziomy oddziaływań na kulturę bezpieczeństwa

Kultura bezpieczeństwa

może być rozpatrywana w odniesieniu do społeczeństwa, a także do określonej grupy ludzi czy organizacji lub do pojedynczych osób.

Działania kształtujące kulturę bezpieczeństwa mogą być na poziomie:

- pracownika (jednostki)
- przedsiębiorstwa (organizacji)
- społeczeństwa

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa pracownika (jednostki)

- indywidualne poglądy i wartości w odniesieniu do własnego życia i zdrowia
- indywidualne postawy wobec istniejącego ryzyka, zauważalny stopień oceny zachowań ryzykownych
- przyjmowane wzorce zachowania w sytuacji zagrożenia
- odzwierciedla uznawany poziom formalnych standardów

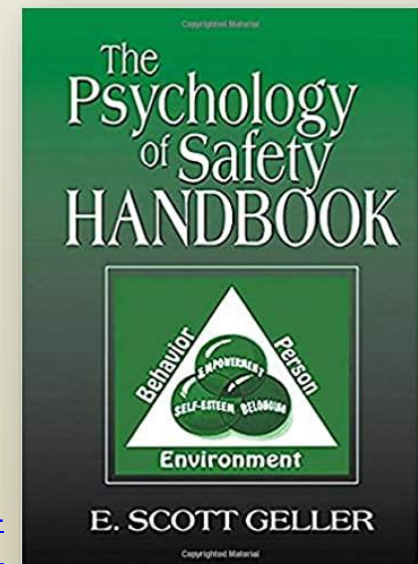
Kształtowanie kultury bezpieczeństwa pracownika (jednostki)

Wysoka kultura bezpieczeństwa jest związana z **poczuciem osobistej odpowiedzialności każdego pracownika** za sprawy bezpieczeństwa, przejawiającej się w codziennej pracy.

E.S. Geller, 1996, The psychology of safety

Źródło: <https://www.amazon.com/Psychology-Safety-Handbook-Scott-Geller/dp/1566705401>

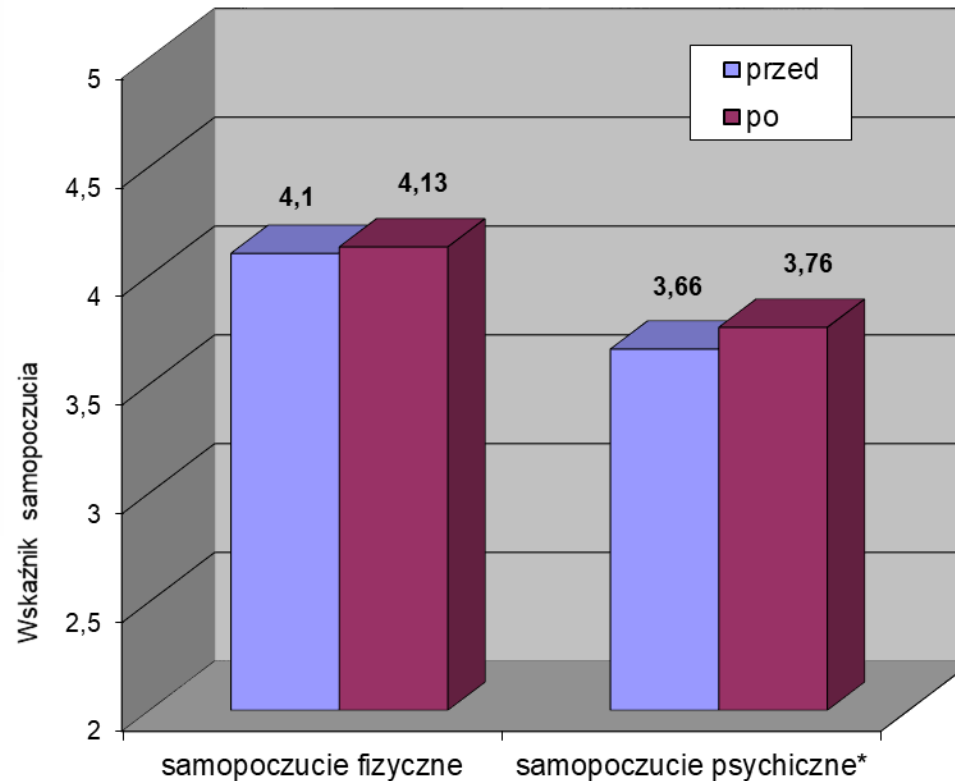
Przykłady działań CIOP-PIB kształtowania **indywidualnej** kultury bezpieczeństwa

<https://kutno.net.pl/lifestyle/kultura-bezpieczenstwa-pracy-i-jej-rola-w-organizacji/J7RY6wFBeZzbNvhNrhb7>

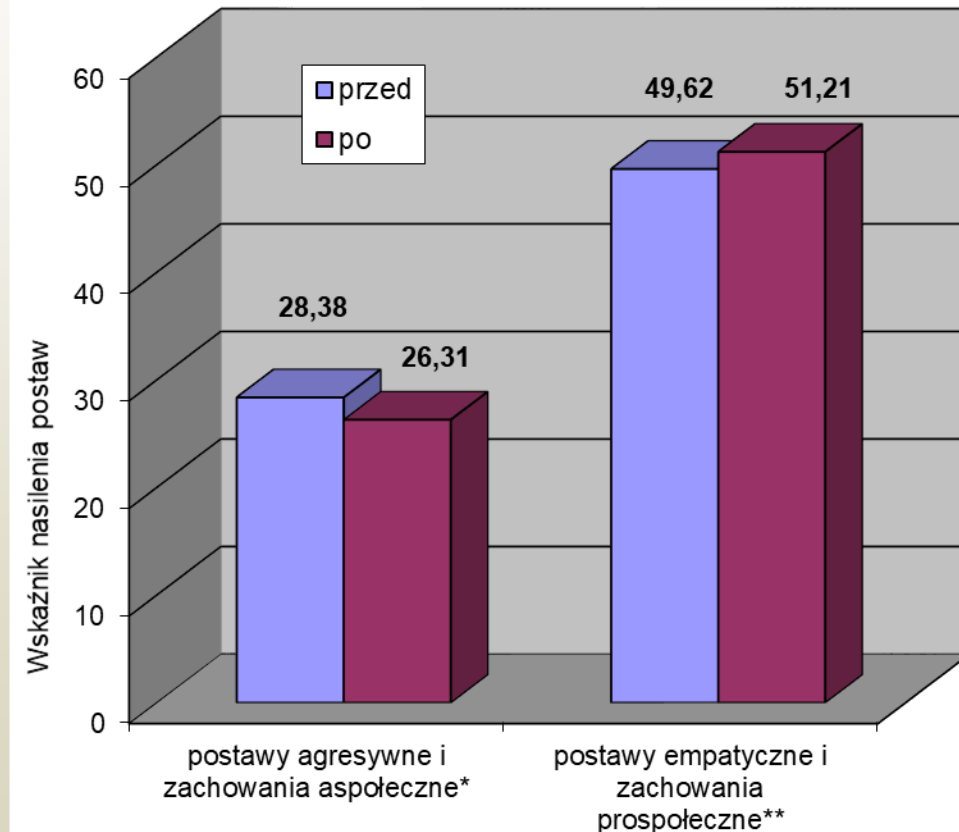
Kształtowanie kultury bezpieczeństwa kierowców

Wpływ programu modyfikacji zachowań kierowców na zmianę samopoczucia psychicznego i fizycznego.

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa kierowców

Wpływ programu modyfikacji zachowań kierowców na zmianę postaw kierowców na drodze oraz na samopoczucie psychiczne i fizyczne.

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa w przedsiębiorstwie (organizacji)

- charakterystyczny dla większości załogi stan świadomości postrzegania zagrożeń
- funkcjonujące formalne i nieformalne normy postępowania w sytuacji zagrożenia
- dokonania organizacyjne i techniczne, które mają wpływ na uwzględnienie bezpieczeństwa pracy w zarządzaniu organizacją, planowaniu zadań, nadzorowaniu pracowników i ocenianiu oraz omawianiu i wyjaśnianiu okoliczności i przyczyn zdarzeń, wypadków i katastrof

Przykłady działań CIOP-PIB na poziomie kultury bezpieczeństwa **przedsiębiorstw**

<https://www.behapowka.pl/%EF%BB%BFkultura-bezpieczenstwa/>

Kształtowanie i utrzymanie wysokiej kultury bezpieczeństwa wymaga stałej koncentracji na trzech aspektach (Geller, 1996):

Różne modele kultury bezpieczeństwa

Krzywa Bradley'a

Metody badań kultury bezpieczeństwa

Kwestionariusz oceny kultury bezpieczeństwa

SKALE KWESTIONARIUSZA

Skale
kwestionariusza

1. Zaangażowanie kierownictwa i partycypacja

2. Szkolenia BHP i analiza wypadków

3. Wartości w zakresie bezpieczeństwa

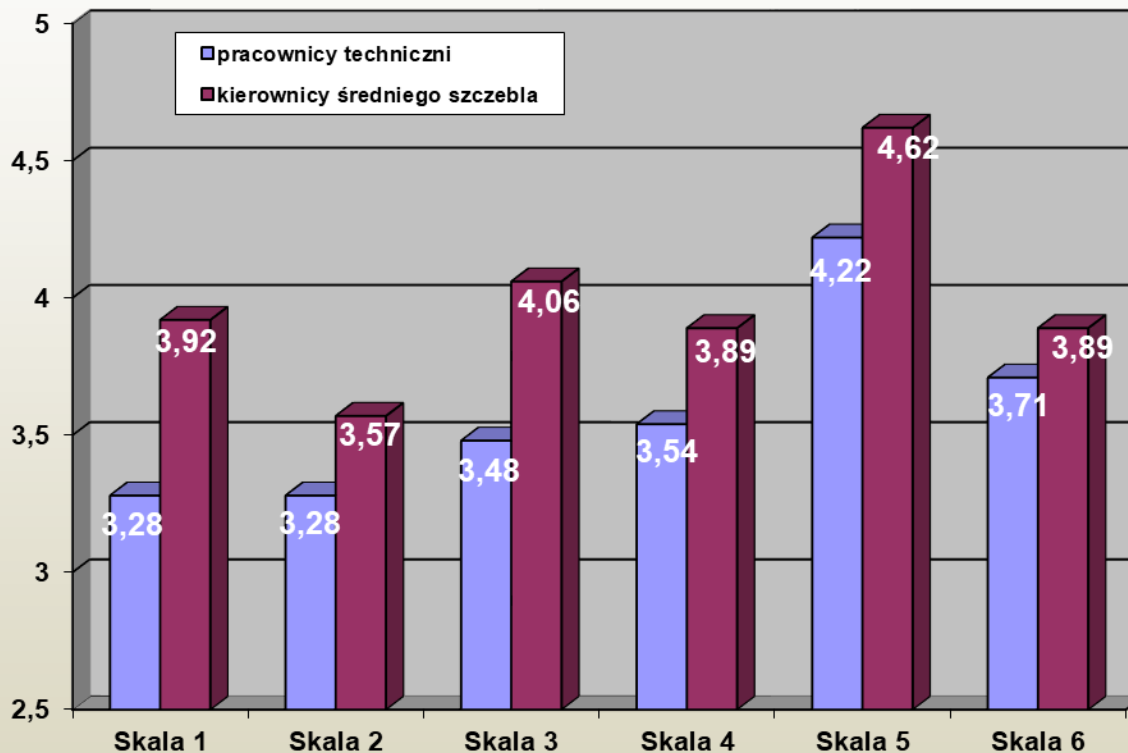
4. Stosunki między pracownikami i przynależność do firmy

5. Odpowiedzialność i świadomość

6. Bezpieczne zachowania

Metody badań kultury bezpieczeństwa

Kwestionariusz oceny kultury bezpieczeństwa

Skala 1: Zaangażowanie kierownictwa i partycypacja pracowników

Skala 2: Szkolenia BHP i analiza wypadków

Skala 3: Wartości w zakresie bezpieczeństwa

Skala 4: Stosunki między pracownikami i przynależność do firmy

Skala 5: Odpowiedzialność i świadomość w zakresie BHP

Skala 6: Bezpieczne zachowania

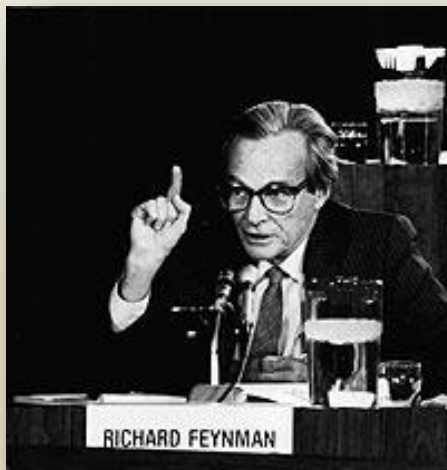
Oceny kierownictwa są w zdecydowanej większości badań wyższe niż oceny pracowników technicznych.

Różnice oceny bezpieczeństwa między pracownikami technicznymi a kierownictwem.

28 stycznia 1986 – Katastrofa promu kosmicznego Challenger

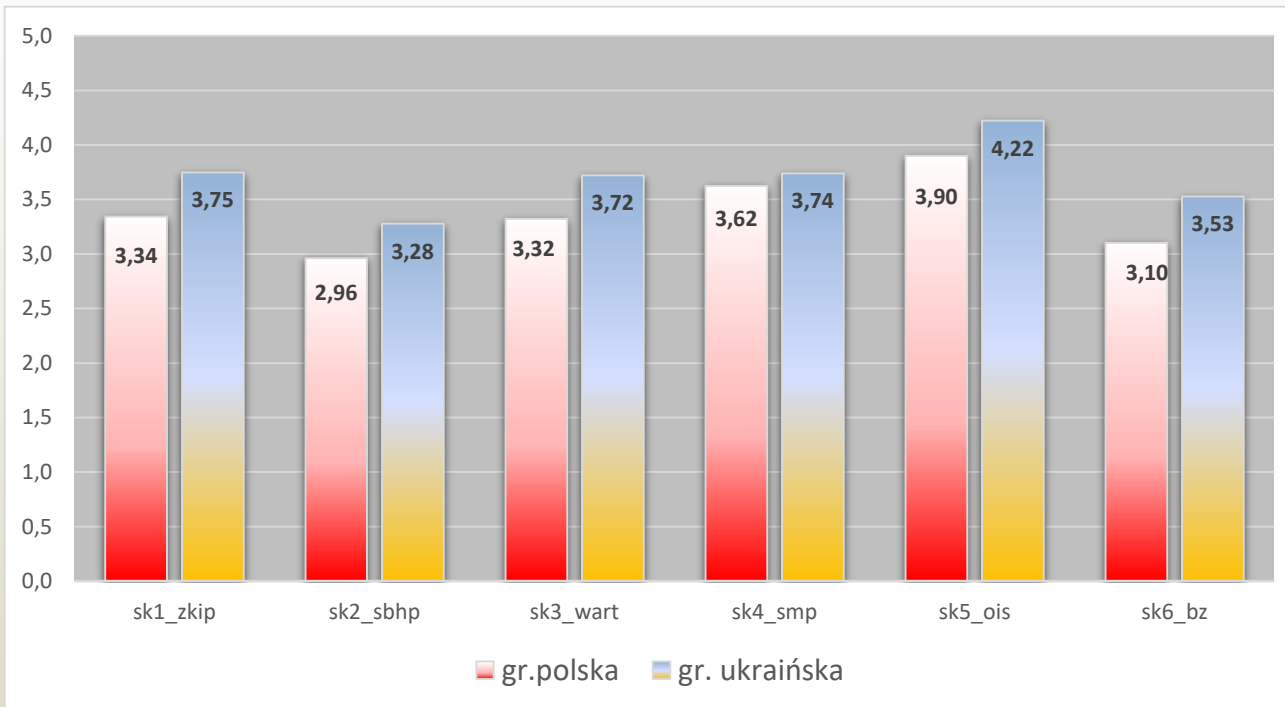
„Można zauważyć ogromne rozbieżności w opiniach Dotyczących prawdopodobieństwa zaistnienia awarii... Szacunki wahają się między 1/100 a 1/100 000.”

*„**Wyższe** prawdopodobieństwo awarii podają **inżynierowie i technicy** bezpośrednio zaangażowani w prace nad promem, **bardzo niskie** szacunki zaś pochodzą od **kierownictwa**.”*

Jakie są przyczyny i skutki tego braku zgodności?”

Ocena kultury bezpieczeństwa w grupie pracowników budowlanych w zespołach międzynarodowych - polskich i ukraińskich

Skala 1: Zaangażowanie kierownictwa i partycypacja pracowników

Skala 2: Szkolenia BHP i analiza wypadków

Skala 3: Wartości w zakresie bezpieczeństwa

Skala 4: Stosunki między pracownikami i przynależność do firmy

Skala 5: Odpowiedzialność i świadomość w zakresie BHP

Skala 6: Bezpieczne zachowania

Wybrana do analizy firma budowlana zatrudnia 75 pracowników z czego 70% stanowią pracownicy z Ukrainy.

Wybrana firma charakteryzuje się specyficzną kulturą bezpieczeństwa pracy, ze względu na **zderzenie się dwóch różnych kultur i zachowań w pracy**. Wiąże się to przede wszystkim z początkowymi barierami językowymi, jak również stresem wynikającym z przebywania w obcym kraju często z dala od rodziny, a także inne spostrzeżenie wartości bezpieczeństwa pracy i jego uwarunkowań.

(aut. mgr inż. Marlena Niedziątek, 2018).

Program modyfikacji zachowań niebezpiecznych w cementowniach

Obserwacja zachowania

Reagowanie

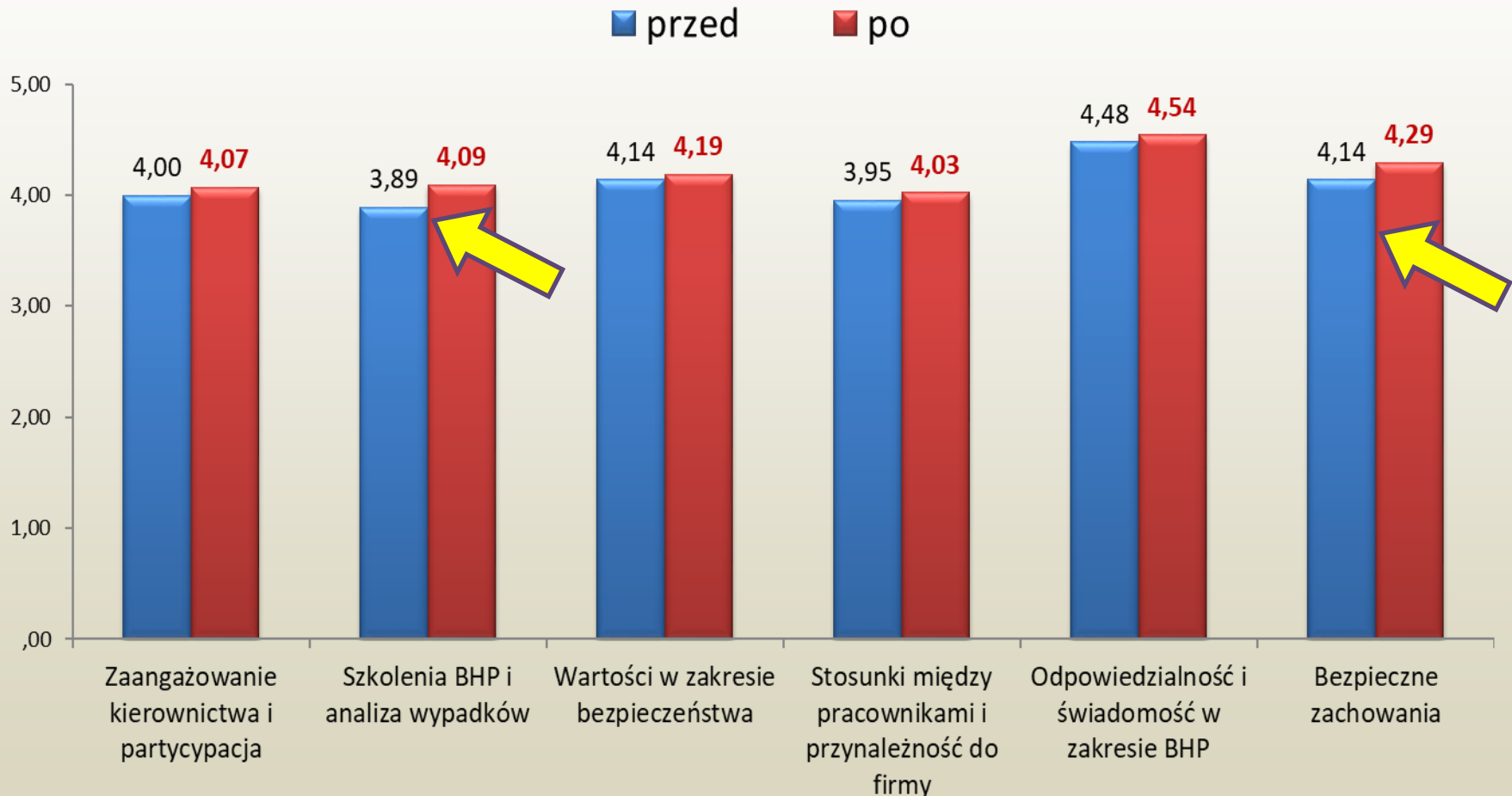

Rejestracja zachowania

Analiza zachowania;
szukanie przyczyn, a nie winnych

Poprawa wskaźników kultury bezpieczeństwa w wyniku wdrożenia programu modyfikacji zachowań

Korelacje pomiędzy wypadkowością a psychospołecznymi wskaźnikami kultury bezpieczeństwa

wypadkowość

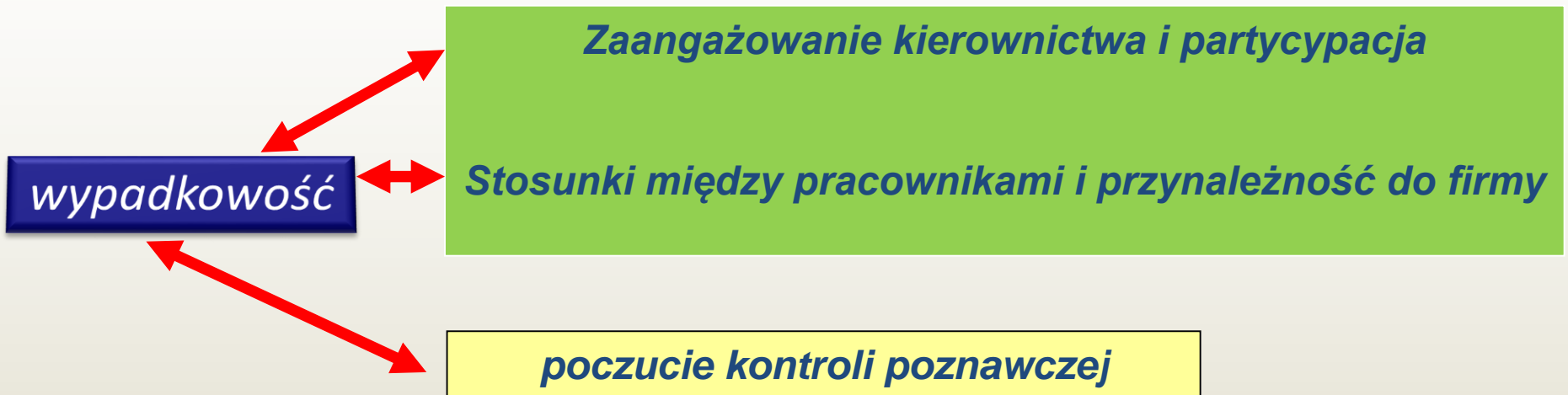
Zaangażowanie kierownictwa i partycypacja

Stosunki między pracownikami i przynależność do firmy

**Korelaty wypadkowości
odnoszą się
do społecznych aspektów pracy!**

Korelacje pomiędzy wypadkowością a psychospołecznymi wskaźnikami kultury bezpieczeństwa

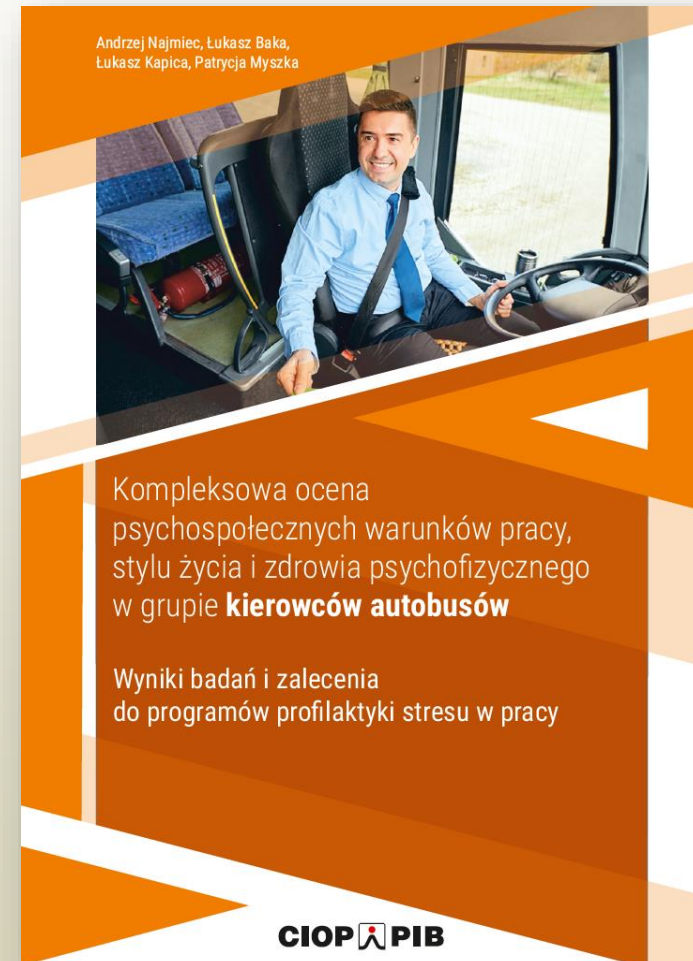
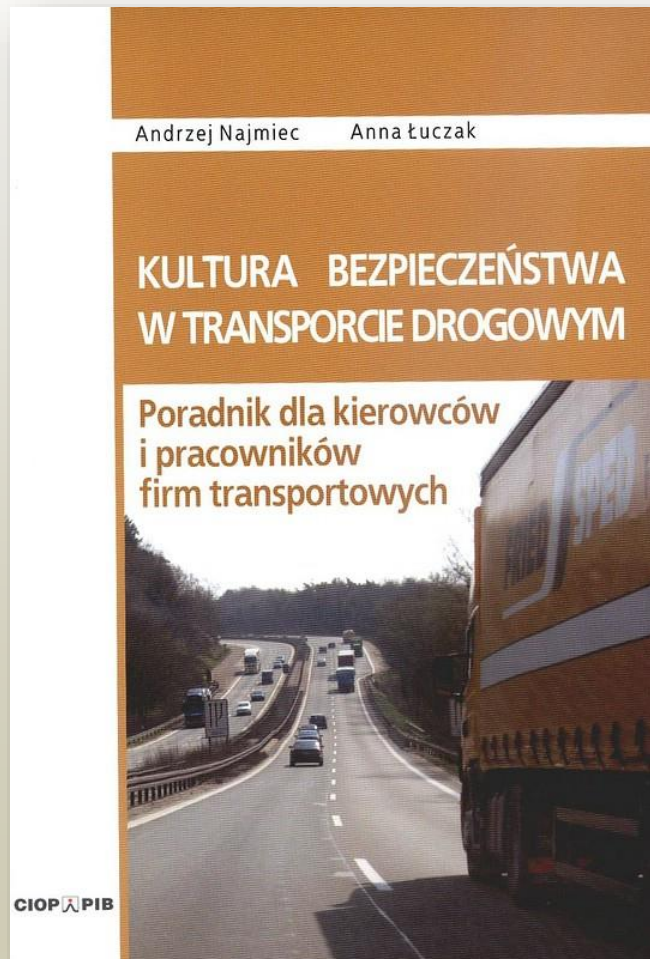

Jasność dotycząca celów pracy, zakresu obowiązków, kryteriów oceny, pewności pracy i jasności przepisów.

Korelaty wypadkowości odnoszą się do społecznych aspektów pracy!

Publikacje CIOP-PIB dotyczące uwarunkowań kultury bezpieczeństwa w firmach transportowych

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa społeczeństwa

- akceptowane **normy postępowania** w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia
- **sposób oceniania innych osób** zachowujących się niebezpiecznie
- wyrażany przez dane społeczeństwo **stosunek do ryzyka**
- **wartość** przypisywana życiu i zdrowiu

Odbiorcy działań na rzecz kształtowania **kultury bezpieczeństwa** społeczeństwa:

- **Dzieci i młodzież**
- **Studenci**
- **Pracownicy i pracodawcy**

Działania realizowane w ramach zadań służb państwowych programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa dzieci i młodzieży

Materiały edukacyjne
KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
dla klas szkoły podstawowej i
szkół ponadpodstawowych

ponad **120 tys.** użytkowników
on-line w latach 2017-2019

CIOP **PIB** **CENTRALNY INSTYTUT OCHRONY PRACY**
- PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Misją Instytutu jest działalność naukowo-badawcza prowadząca do nowych rozwiązań technicznych i organizacyjnych użytecznych w kształtowaniu warunków pracy zgodnych z zasadami bezpieczeństwa pracy i ergonomii oraz ustalanie podstaw naukowych do właściwego ukierunkowywania polityki społeczno-ekonomicznej państwa w tym zakresie

O Instytucie Działalność naukowa Problematyka Wydarzenia Oferta Edukacja i szkolenia System BHP Przepisy BHP Narzędzia on-line BHP Info Serwisy

Tu jesteś: .. / Oferta / MATERIAŁY EDUKACYJNE / Kultura Bezpieczeństwa

- Kultura bezpieczeństwa
- Informacje ogólne o materiałach

W Centralnym Instytucie Ochrony Pracy – Państwowym Instytucie Badawczym powstały materiały pomocnicze dla nauczycieli pn. „Kultura bezpieczeństwa” do nauczania na wszystkich poziomach edukacji szkolnej. Projekt został zrealizowany w ramach programu wieloletniego „Dostosowanie warunków pracy w Polsce do standardów Unii Europejskiej”

Widok materiałów edukacyjnych: Kultura bezpieczeństwa dla klas I-III szkoły podstawowej, Kultura bezpieczeństwa dla klas IV-VI szkoły podstawowej, Kultura bezpieczeństwa dla klas VII-VIII szkoły podstawowej, Kultura bezpieczeństwa dla szkół ponadpodstawowych.

Widok informacji dodatkowych: Wymagania techniczne, Zasady zakupu materiałów, Lista autorów.

Widok Centrum Edukacyjnego CIOP-PIB.

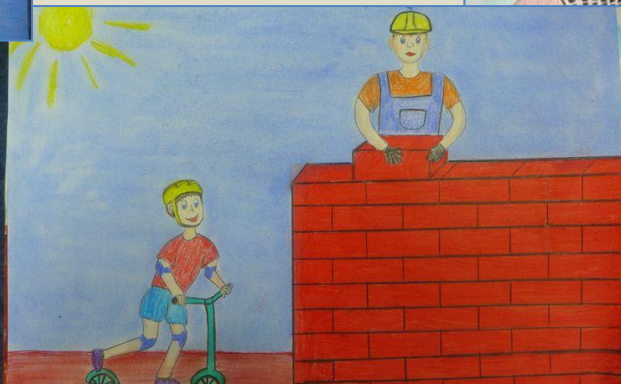
CIOP **PIB** **Copyright © Centralny Instytut Ochrony Pracy - Państwowy Instytut Badawczy**
Wszelkie prawa do udostępnianych materiałów informacyjnych są zastrzeżone. Kopiowanie w celu rozpowszechniania fragmentów lub całości materiałów jest zabronione. Udostępnione materiały można kopiować zarówno w fragmentach jak i w całości wyłącznie na użytek własny.

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa dzieci i młodzieży

Konkursy plastyczne dla dzieci

ok. 13 tys. osób - zasięg konkursów plastycznych w latach 2017-2019

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa studentów uczelni wyższych

"Nauka o pracy - bezpieczeństwo, higiena, ergonomia" - pakiet edukacyjny dla uczelni wyższych, pod redakcją D. Koradeckiej - interdyscyplinarny, monograficzny nowoczesny materiał dydaktyczny oparty na najnowszych osiągnięciach nauk technicznych, biologicznych i społecznych

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa w społeczeństwie

Konkursy fotograficzne i filmowe

Cykl zdjęć: „Strefa zero”, autorka: Wiktoria Kott
Wyróżnienie specjalne partnera konkursu O!ZNAKI PRACY 2020

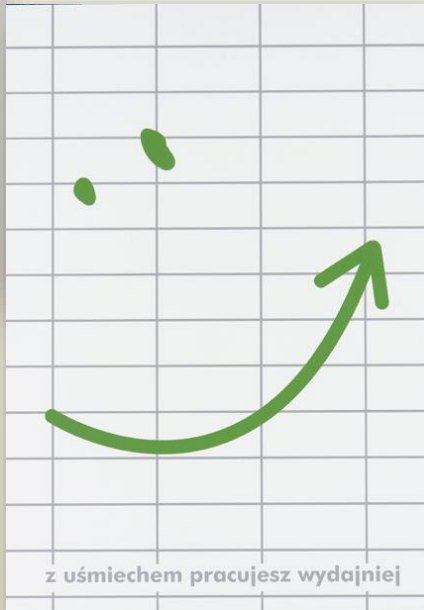
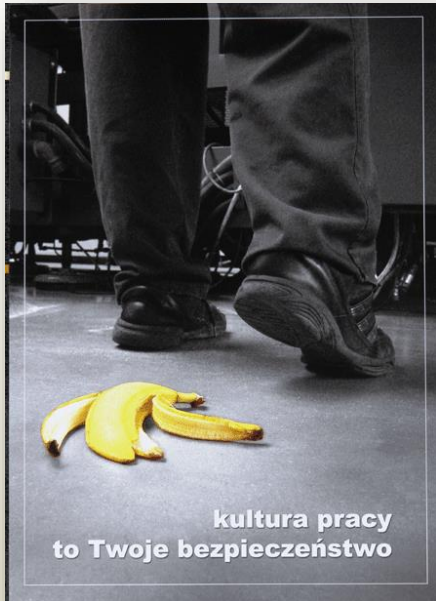
ok. 6,4 tys. osób - zasięg konkursów fotograficznych i filmowych w latach 2017-2019

Kształtowanie kultury bezpieczeństwa w społeczeństwie

Konkursy na plakat bhp

ok. 183 tys. osób - zasięg konkursów na plakat bezpieczeństwa pracy w latach 2017-2019

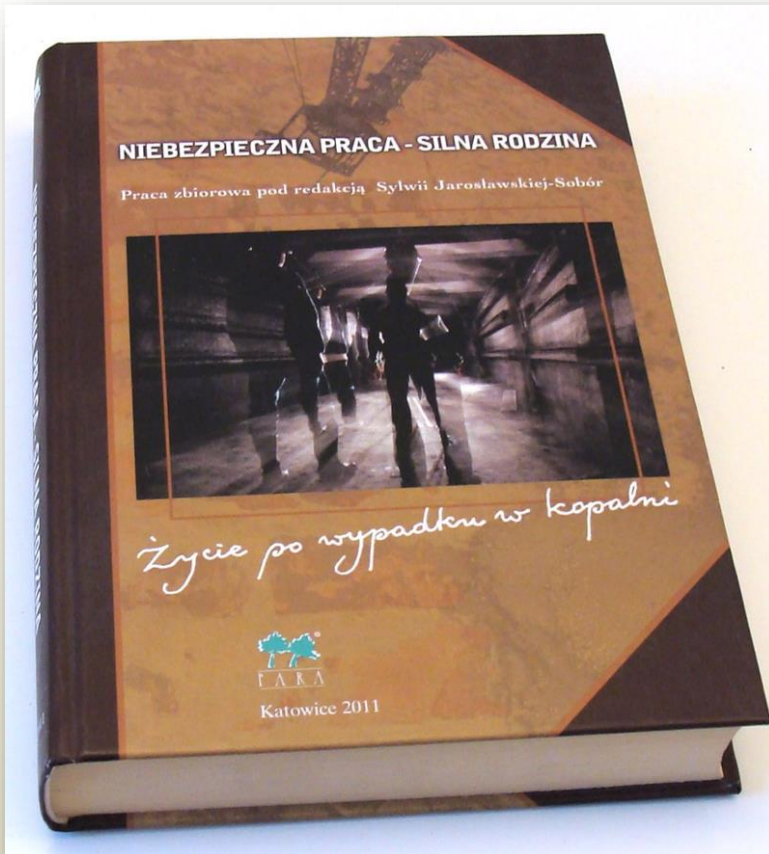

INFORMACYJNE KAMPANIE SPOŁECZNE

organizowane przez Instytut w ramach zadań służb państwowych programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”

Rok	Polskie edycje kampanii europejskich			Kampanie krajowe		
	Liczba partnerów	Liczba uczestników (tys.)	Zasięg (tys.)	Partnerzy	Liczba uczestników (tys.)	Zasięg (tys.)
2017	47	0,68	12	30	11,9	28,7
2018				11	2,3	507,1
2019	36	2,5	500	40	29,7	489,8
2020	-	0,38	980	15	134,2	1 620,5
Razem	83	3,56	1 492	96	178,1	2 646

Życie i możliwości wsparcia po wypadku...

- **wsparcie psychologiczne dla członków rodzin ofiar wypadków**
- **terapie zapobiegające negatywnym konsekwencjom przeżytych traum zarówno dla rodzin jak i współpracowników**
- **wsparcie poprzez rehabilitację kompleksową (psychospołeczną, medyczną i zawodową) umożliwiającą powrót pracy**

WNIOSKI I ZALECENIA:

- **zaangażowanie w budowanie i utrzymywanie prewencyjnej kultury bezpieczeństwa i zdrowia**, zapewniając w ten sposób, że zdrowie i bezpieczeństwo pracowników będą traktowane priorytetowo w programach na poziomie krajowym
- dzięki **dialogowi społecznemu** komisje trójstronne powinny aktywnie uczestniczyć we wszystkich fazach decyzyjnych dotyczących bezpieczeństwa, począwszy od opracowywania i zmiany polityki bezpieczeństwa aż po promowanie mechanizmów zgodności na poziomie stanowisk pracy
- **włączenie systemów zarządzania** bhp do ogólnej struktury zarządzania przedsiębiorstwem ma kluczowe znaczenie w kontekście kontrolowania ryzyka oraz ograniczania liczby wypadków i chorób związanych z pracą

WNIOSKI I ZALECENIA:

- stałe i konsekwentne **działania wszystkich uczestników rynku pracy** na rzecz kształtowania kultury bezpieczeństwa na poziomie społeczeństwa, przedsiębiorstw i pracowników
- kształtowanie kultury bezpieczeństwa w firmach poprzez **wzmacnianie osobistej odpowiedzialności wszystkich pracowników**, odpowiednią organizację pracy, wsparcie od przełożonych i pracowników dozoru
- **wzmacnianie bezpiecznych zachowań i samoświadomości pracowników technicznych, mistrzów**, także właściwej postawy **kierownictwa** poprzez szkolenia i inne formy motywowania pracowników

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

International Labour Organization

CIOP **PIB**

ilo.org/safeday
www.ciop.pl/28kwietnia

KULTURA BEZPIECZEŃSTWA
wspólna sprawa

BUDUJMY JA RAZEM

ŚWIATOWY DZIEŃ BEZPIECZEŃSTWA I OCHRONY ZDROWIA W PRACY
28 KWIETNIA 2022 R.

Opracowano i wydano na podstawie wyników V etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”, finansowanego w zakresie zadań służb państwowych ze środków Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej. zadanie nr 4.SP.19 pt. ”Popularyzacja tematyki bhp, w szczególności przy wykorzystaniu elektronicznych form komunikacji - Newslettera i mediów społecznościowych.”

Koordinator Programu: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Zdjęcia i grafiki w prezentacji zostały użyte na podstawie prawa cytatu w ramach dozwolonego użytku w celu ilustracji zagadnień i nauczania. Dalsze udostępnianie prezentacji lub jej fragmentów jest możliwe po uzgodnieniu z CIOP-PIB.